

MIKÄ TEKEE KAUPUNKILAISEN ONNELLISEKSI?

ESIMERKKINÄ TURKULAISTEN ONNELLISUUDEN SELITYSTEKIJÄT

Arttu Saarinen: *VTT, tutkijatohtori, Sosiologian oppiaine, Turun yliopisto*

Risto Kaikkonen: *VTM, kehittämisspäällikkö, Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos*

Minna-Liisa Luoma: *PsT, tutkimuspäällikkö, Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos*

aosaar@utu.fi, risto.kaikkonen@thl.fi, minna-liisa.luoma@thl.fi

Janus vol. 21 (3) 2013, 241–258

Janus

Tiivistelmä

Artikkelissa tutkitaan turkulaisten aikuisten onnellisuuden selitystekijöitä. Artikkelissa käytetään Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen Alueellinen terveys ja hyvinvointi -aineistoa vuodelta 2010 (N=3965). Artikkelissa käytetään kuvailevia menetelmiä ja logistista regressioanalyysia. Onnellinen turkulainen on avioliitossa tai avioliitossa asuva, lähimmäisenrakkautta osakseen saava, työhönsä tyytyväinen ja terveytensä hyväksi arvioiva. Lisäksi onnellisen turkulaisen luottamus instituutioihin on korkea ja hän osallistuu aktiivisesti kolmannen sektorin toimintaan. Institutionaalisista tekijöistä tärkein on julkisten liikenneyhteyksien riittävyys.

Tässä artikkelissa tutkitaan turkulaisen onnellisuuden selitystekijöitä. Ensimmäinen mieleen tuleva kysymys on, miksi tulisi tutkia Turun asukkaita? Ehkä siksi, että tutkija itse asuu Turussa. Se ei kuitenkaan liene riittävä perustelu tutkimukselle. Järkevämpi peruste lienee, että Turku on 2000-luvulla eurooppalainen ja moderni kaupunki. Eurooppalaisessa mittakaavassa Turku ei voi sanoa suureksi vaan ennemminkin tyypilliseksi kaupunkikeskukseksi. Suomalaisessa mittakaavassa taas Turku on suuri kaupunkikeskus. Onnellisuuden selitystekijöiden Turussa voidaan olettaa olevan jossain määrin samoja kuin muissa väestörakenteeltaan ja yhdyskuntarakenteeltaan samantyyppisissä suurissa suomalaisissa kaupungeissa kuten Tampereella tai Oulussa.

Seuraava kysymys on, miksi tutkia onnellisuutta. Monet hyvinvointitutkijat pitävät onnellisuutta parhaana subjektiiv-

isen hyvinvoinnin mittarina. Se korreloi vahvasti muiden hyvinvointimittareiden kanssa. (Kangas 2010.) Kysymykseen siitä, kuinka onnelliseksi itsensä tuntee, voi periaatteessa vastata kuka tahansa ihminen. Onnellisuus voidaan määritellä tilanteeksi, jossa yksilö pitää elämänlaatuaan myönteisenä. (Hirvonen & Mangeloja 2005.)

Suomalaiset sijoittuvat elämäntyytyväisyys- ja onnellisuusmittareilla arvioiden hyvin koko maailmassa (Helliwell ym. 2012). Eri kyselyissä noin 80 prosenttia on ilmoittanut olevansa onnellisia (yhteenvetoa Hirvonen & Mangeloja 2005; Kangas 2010; Saari 2011, 77). Esimerkiksi Elinkeinoelämän valtuuskunnan vuonna 2005 teettämässä kyselyssä 81 prosenttia koki itsensä onnelliseksi (Torvi ja Kiljunen 2005). Turkulaisten osalta on saatu osin samankaltaisia jakaumia, tosin Turussa onnelliseksi itsensä kokevia

on hieman vähemmän kuin koko Suomessa (Inkeroinen ym. 2008).

Kotimaisissa onnellisuustutkimuksissa on tavallisesti tutkittu tiettyä ryhmää tai tiettyä erityistä onnellisuustekijää kuten työttömyyttä (Böckerman & Ilmakunnas 2006). Yksittäisissä tutkimuksissa on verrailtu suomalaisten onnellisuutta muihin Euroopassa asuviin (esim. Kangas 2013). Lisäksi Suomen kuuluisin onnellisuusprofessori Markku Ojanen (esim. 2006) on popularisoinut lukuisissaan kirjoissaan, mitkä tekijät selittävät suomalaisten onnellisuutta. Alueellisia tiettyihin suomalaisiin kuntiin kohdistuvia analyysyjä on tehty muutamia (esim. Mustonen 2012).

Tutkimuksia, joissa olisi pyritty tarkastelemaan onnellisuuden selitystekijöitä, on lopulta tehty kotimaisittain erittäin vähän. Tämän artikkelin tutkimustehtävänä on selvittää, mitkä eri tekijät selittävät turkulaisten onnellisuutta. Turkulaisia on tärkeä tutkia, koska tulokset kertovat laajemminkin suurten kaupunkien yleisistä onnellisuuden selitystekijöistä. Toinen perustelu artikkelin tärkeydelle on, että siinä testataan muutamia uudenlaisia onnellisuuden selitystekijöitä. Artikkelin rakenne on seuraavanlainen. Ensinnäkin selvitetään kuinka aiemmassa, pääosin ulkomaisessa, tutkimuksessa on tutkittu onnellisuuden selitystekijöitä. Osiossa käydään läpi sellaisia tutkimuksia, jotka ovat relevantteja, etsittäessä selittäviä tekijöitä turkulaisten onnellisuudelle. Sen jälkeen esitetään tutkimukselliset valinnat, tulokset ja johtopäätökset.

MILLÄ TEKIJÖILLÄ VOIDAAN SELITTÄÄ ONNELLISUUTTA TURUN KALTAISELLA KAUPUNKIALUEELLA?

Turkulaisten onnellisuutta voidaan pyrkiä selittämään samoilla muuttujilla kuin aiempikin, pääosin ulkomainen onnellisuustutkimus on tehnyt. Joidenkin muuttujien merkitys on erilainen riippuen asuinalueesta. Seuraavaksi selvitetään kuinka eri tekijät voivat selittää onnellisuutta. Näiden aiempien tutkimusten perusteella valitaan selittävät muuttujat turkulaisten onnellisuuden selitystekijöiden tutkimusta varten. Muuttujien sisällöstä kerrotaan tarkemmin tutkimusasetelmaluvussa.

Nykytutkimus pitää onnellisuutta ja elämäntyytyväisyyttä pitkälti toistensa synonyymeina (esim. Kangas 2010). Esimerkiksi *Journal of Happiness Studies* -lehden artikkeleissa käytetään molempia termejä¹. Aikaisemmassa onnellisuustutkimuksessa on oltu kiinnostuneita sekä yksilöllisistä selitystekijöistä että makrotason tekijöiden kuten bruttokansantuotteen tai laajemmin hyvinvointivaltion vaikutuksista onnellisuuteen (esim. Rothstein 2010). Keskustelu hyvinvointivaltion onnellisuutta lisäävästä vaikutuksesta onkin onnellisuustutkimuksen peruskysymyksiä. Useimpien analyysien mukaan (esim. Saari 2012) hyvinvointivaltiolla ja onnellisuudella on selkeä yhteys. Tosin on myös yksittäisiä tutkimuksia, joissa yhteyttä ei ole löydetty (Veenhoven 2000). Oli makrotason yhteys sitten hyvinvointivaltion ja onnellisuuden välillä olemassa tai ei, niin selvää näyttäisi olevan että ylipäätään useilla julkisen vallan instituutioilla kuten kuntien hyvinvointipalvelujärjestelmän avulla pystytään lisäämään kan-

salaisten onnellisuutta (vrt. Veenhoven 2004). Järjestelmällä kun on mahdollista lisätä – ja toki jossain tapauksissa vähentää – tasa-arvoa ja demokratiaa eri väestöryhmien kesken.

Onnellisuustutkimuksen yhtenä uusimpana suuntauksena on tiettyjen kaupunkimaisten alueiden tutkiminen ja ylipäättään alueellisuuden merkityksen korostaminen (esim. Leyden ym. 2011; Mustonen 2012). Näissä tutkimuksissa selittävät muuttajat eivät ole radikaalisti eronneet selvästi esimerkiksi tiettyissä maissa väestötasolla tehdyistä onnellisuustutkimuksista. Olennaisempaa näissä alueellisuuden huomioivissa tutkimuksissa on ollut kaupunkimaisuuden erityispiirteiden korostaminen. Voidaan esimerkiksi esittää, että suurissa kaupungeissa luottamuksella paikalliseen päätöksentekoon on erilainen merkitys ihmisten onnellisuuden selittäjänä (vrt. Leyden ym. 2011) kuin pienissä maaseutumaisissa kunnissa, joissa ihmiset tuntevat ja tietävät keskimäärin paremmin kunnalliset päätöksentekijät. Suuremmissa kaupungeissa myös julkisilla liikenneyhteyksillä on keskimäärin merkittävämpi rooli liikkumisessa kuin yksityisautoiluun vahvemmin perustuvissa pienemmissä kunnissa. Lisäksi kaupungeissa erilaisia palveluja kuten kulttuuripalveluita on tarjolla monipuolisemmin, jolloin näillä voidaan olettaa olevan korostuneempi asema onnellisuuden näkökulmasta. Samoin turvallisuuteen liittyvät uhkat ovat olleet isommissa kaupungeissa voimakkaammin esillä. (Esim. Dittmann & Goebel 2010; Leyden ym. 2011.)

Onnellisuuden yksilöllisiä selitystekijöitä on tutkittu tavallisesti kahdesta näkökulmasta. Ensinnäkin on analysoitu tiettyjen

yksittäisten muuttajien kuten koetun terveyden vaikutuksia onnellisuuteen (Kinnunen ym. 2011). Toinen suuntaus on pyrkinyt etsimään laajasta joukosta sellaisia muuttajia, jotka parhaiten selittävät onnellisuutta (esim. Dittmann & Goebel 2010; Leyden ym. 2011; Mustonen 2012; Sirovátka & Saxonberg 2010). Muun muassa Tomáš Sirovátka ja Steven Saxonberg (2010) käyttivät seuraavia muuttajia selittämään onnellisuutta: ikä, sukupuoli, siviilisäätö, koulutus, päätoimi, uskonto, turvallisuus, oma terveydentila, kotitalouden tulojen riittävyys, työllisyystilanne, poliittinen suuntautuminen, aktiivisuus ystävyys- ja sukulaisuussuhteissa, sosiaalinen aktiivisuus yleensä, tyytyväisyys maansa taloudelliseen tilanteeseen, tyytyväisyys maansa demokratian tilaan, tyytyväisyys maansa hallitukseen, tyytyväisyys maansa koulutusjärjestelmään, tyytyväisyys maansa terveydenhuoltojärjestelmään, luottamus ihmisiin yleisesti ja luottamus instituutioihin yleisesti.

Aiemmassa onnellisuustutkimuksessa on jaoteltu selittäviä tekijöitä eri ulottuvuuksiin. Yhden kattavimmista jaoteluista onnellisuuden eri yksilöllisten selitystekijöiden luokitteluun on tehnyt Bruno S. Frey ja Alois Stutzer (2002). Sen mukaan selitystekijät jaetaan viiteen ulottuvuuteen: 1) persoonallisuustekijät (kuten hyvä itsetunto), 2) sosiodemografiset tekijät (kuten ikä, etnisuus, sukupuoli), 3) taloudelliset tekijät (kuten elintaso ja työllisyystilanne), 4) kontekstiset ja tilannekohtaiset tekijät (kuten koettu terveys), 5) institutionaaliset tekijät (kuten saadut palvelut).

Kuten Freyn ja Stutzerin (2002) jaottelusta selviää yksilön onnellisuuteen vaikuttavat ympäristö, yksilön omat va-

linnat ja geenit eli persoonallisuustekijät. Geenit selittävät eri tutkimusten mukaan noin 35–50 prosenttia onnellisuuden vaihtelusta. Geenien merkitys ei kuitenkaan poista muiden tekijöiden merkitystä. Tärkeää on huomioda, että geenien, yksilön valintojen ja ympäristön vaikutuksia on hankala erottaa toisistaan. Esimerkiksi vanhempi, jolla on hyvät geenit onnellisuuden kannalta, toki siirtää perimää lapsilleen. Samalla hän kuitenkin todennäköisesti pystyy luomaan hyvien geeniensä kautta myönteisen kasvuympäristön lapsilleen. (Nes 2009, 373.)

Ihmisten onnellisuuden kannalta sellaiset suuret yhteiskunnalliset ilmiöt ja tapahtumat kuten sota, sosiaalinen tasa-arvo tai poliittinen vapaus eivät ole samalla tavalla tärkeitä onnellisuuden selittäjiä kuin yksilön jokapäiväiseen sosiaaliseen elämään kuuluvat asiat (Frey & Stutzer 2002, 29–30). Mike W. Martin (2008) käyttää termiä onnellisuuden paradoksit. Hän viittaa tällä siihen, että onnellisuutta ei löydy esimerkiksi pyrkimällä rikastumaan tai olemaan mahdollisimman suorituskeskeinen, vaan se tulee sivutuotteena aktiivisesta elämästä ja ihmissuhteista. Ylipäättään vaikuttaa siltä, ettei raha ole merkittävä onnellisuuden lisääjä vauraisissa länsimaissa, kun tietty tarpeentyydytyksen taso on saavutettu. (Lane 2000.)

Riittävän elintason saavuttamisessa palkkatyön merkitys on suuri. Freyn ja Stutzerin (2002) jaottelussa työttömyys on käsitetty talousolottuvuuden muuttujaksi. Tutkimus kertoo työttömien olevan muuta väestöä onnettomampia (Frey & Stutzer 2002, 107). Tosin esimerkiksi Petri Böckermanin ja Pekka Ilmakunnaksen (2006) tutkimuksessa työttömyydellä ei juuri ollut merkitystä onnellisuuden vähentäjänä niiden osalta, joilla

onnellisuuden taso oli korkea. Työttömyys laskikin niiden onnellisuutta, joilla oli jo valmiiksi alhainen onnellisuuden taso. Myös työhön liittyvien muiden tekijöiden kuten työtyytyväisyyden on havaittu joissain tutkimuksissa vaikuttavan onnellisuuteen (Helliwell ym. 2012). Esimerkiksi Liisa Martikaisen (2009) tutkimuksessa työtyytyväisyydellä oli yhteys elämäntyytyväisyyteen.

Sosiodemografisista muuttujista tärkein onnellisuutta selittävä tekijä vaikuttaa olevan siviilisäätö. Parisuhteessa elävät ovat hieman onnellisempia kuin yksinelävät. Joidenkin tutkimusten mukaan lapset jopa laskevat onnellisuuden tasoa ja pääselityksenä on ollut lastenhoidon aiheuttama aikapula. Koulutuksella taas ei ole tavallisesti havaittu olevan erityistä yhteyttä onnellisuuteen. (Helliwell ym. 2012.) Useissa tutkimuksissa sukupuolten välillä ei ole eroja, mutta jos eroja on löydetty, niin naiset ovat miehiä onnellisempia (Helliwell ym. 2012). Iän osalta tutkimustulokset ovat osin ristiriidassa keskenään (esim. Baird ym. 2010; Martikainen 2009). Yleisin tutkimustulos on, että onnellisuuden ja iän välillä on niin sanottu U-käyrä. Eli onnellisuus on alhaisimmillaan 40 vuoden iässä (kootusti Frey & Stutzer 2002, 54–55). Tosin ainakin yhdessä tutkimuksessa on havaittu, ettei Suomessa ja Ruotsissa vastaavaa U-käyrää ole (Realo & Dobewall 2011).

Aiemman tutkimuksen perusteella onnellisuutta selittävät erityisesti sosiaalinen pääoma ja koettu terveys. Korkealla sosiaalisella pääomalla on havaittu olevan onnellisuutta lisäävä vaikutus (Delamothhe 2005). Ihmiset, jotka ovat mukana erilaisissa vapaaehtoistoiminnoissa ja toimivat altruistisesti, ovat myös onnellisempia (Post 2005). James S. Colemanin (1988)

mukaan sosiaalinen pääoma koostuu kolmesta ulottuvuudesta eli informaatiokanavista, normeista ja sanktioista sekä luottamuksesta. Aiempi tutkimus on korostanut kaikkien ulottuvuuksien olevan yhteydessä jollain tavoin onnellisuuteen, mutta erityisen vahva yhteys on luottamuksella ja onnellisuudella (Bjornskov 2006; Leung ym. 2011). Luottamus jaotellaan tavallisesti kahteen osaan. Ensimmäinen puhutaan luottamuksesta yleensä ja toiseksi erityisestä luottamuksesta. Ensimmäinen viittaa luottamuksella ihmisiin yleisesti. Jälkimmäinen taas viittaa luottamuksella tiettyihin ihmisiin tai instituutioihin. (Paldam 2000.)² Sosiaalisen pääoman kanssa läheinen muuttuja on ystävyysuhteet ja tarve kokea itsensä tärkeäksi ja rakastetuksi. Muun muassa Pekka Mustonen (2012) on käyttänyt niin sanottua rakkaus-muuttujaa eli kokeeko itsensä rakastetuksi.

Terveys nousee onnellisuutta selittävänä tekijänä esille käytännössä kaikessa onnellisuustutkimuksessa, on kyseessä sitten alueellinen tai eri maita vertaileva tutkimus (Hirvonen & Mangeloja 2005, 12; Lane 2000; 164 – 165; Post 2005; Kinnunen ym. 2011).³ Esimerkiksi Bent Greven (2011) Tanskassa tekemän tutkimuksen mukaan terveytensä hyväksi kokevat ovat myös onnellisempia kuin heikommaksi terveytensä kokevat. Jossain tutkimuksissa on koetun terveyden lisäksi tarkasteltu terveyteen liittyviä käyttäytymistäipumuksia, kuten liikunta-aktiivisuutta sekä päihteiden käyttöä (esim. Cornelisse-Vermaat ym. 2006; Martikainen 2009). Yksittäisissä tutkimuksissa on myös tarkasteltu mielenterveyden yhteyksiä onnellisuuteen ja tulokset ovat johdonmukaisia. Esimerkiksi laajassa kansainvälisessä vertailussa todettiin mielenterveyden tai sen puutteen vaikutta-

van onnellisuuteen enemmän kuin miikään muun tekijän (Helliwell ym. 2012). Tulos on itsestään selvä, lienee johdonmukaista että masentunut ihminen ei ole onnellinen. Tässä tutkimuksessa ei tämän itsestäänselvyiden vuoksi erikseen oteta selittäväksi tekijäksi mielenterveyttä vaan tarkastellaan koettua terveyttä.

TUTKIMUSKYSYMYKSET, AINEISTO JA MENETELMÄT

Artikkelin tutkimustehtävänä on selvittää, mitkä eri tekijät selittävät turkulaisten onnellisuutta. Turussa on noin 180 000 asukasta sen ollessa näin asukasmäärältään Suomen kuudenneksi suurin kaupunki. Turku on Varsinais-Suomen keskus. Leimallista on opiskelijoiden ja samalla yksinasuvien suhteellisen suuri määrä verrattuna pienempiin kaupunkeihin. Turun väestökehitys ei ole radikaalilla tavalla muuttunut suuntaan tai toiseen viime vuosina, suurimpana muutoksena on viimeisen kahden vuosikymmenen aikana ollut maahanmuuttajien osuuden kasvu. Työttömiä on viime vuosina ollut 10–12 prosenttia. Asuinalueiden välillä on suuria eroja työttömyyden laajuudessa, suurin työttömyys keskittyy tiettyihin lähiöihin, joissa osuus saattaa olla noin 25 prosenttia. (Ks. tieto- ja Turun kaupunki 2012.)

Tuloksia turkulaisten onnellisuuden selitystekijöistä voitaneen suurilta osin yleistää myös muihin suomalaisiin yli sadantuhannen asukkaan kaupunkeihin kuten Tampereeseen, Jyväskylään, Lahteen tai Kuopioon. Yleistämistä ei ole järkevää tehdä pääkaupunkiseudun kolmeen suureen kuntaan, joiden väestörakenne sekä elinympäristö ovat eri tyyppisiä Turkuun nähden. Esimerkiksi Espoo on selvästi

lapsiperheiden paikkakunta (ks. Mustonen 2012).

Tutkimuksessa käytetään Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen Alueellinen terveys ja hyvinvointi -aineistoa (ATH) vuodelta 2010. Aineistossa on erittäin laaja joukko selittäviä muuttujia onnellisuustutkimuksen kannalta, suurin puute on maahanmuuttajien pieni osuus, jolloin heidän onnellisuutta ei voida luotettavasti tarkastella.

Artikkelissa käytetään kysymystä: kuinka onnelliseksi olette kokeneet itsenne neljän viime viikon aikana. Vastausvaihtoehdot olivat: koko ajan, suurimman osan aikaa, huomattavan osan aikaa, jonkin aikaa, vähän aikaa, en lainkaan. Selittävisissä analyyseissa onnellisuusmuuttuja jaetaan kahteen osaan, jotta eri havaintoyksiköiden luokissa olisi riittävä määrä havaintoja. Analyyseissa verrataan onnellisia (vastausvaihtoehdot: kokenut itsensä onnelliseksi koko ajan, suurimman osan aikaa ja huomattavan osan aikaa) ja onnettomia (vastausvaihtoehdot: jonkin aikaa, vähän aikaa, en lainkaan). Käytämme kuvailevia menetelmiä ja binääristä logistista regressioanalyysia eri selittävien tekijöiden vakiointiin.

Yhteensä onnellisuuskysymykseen vastasi 3965 täysi-ikäistä turkulaista. Koko otoksessa vastausaktiivisuus oli vajaa 55 prosenttia. Vanhemmat ikäryhmät vastasivat aktiivisemmin (yli 60 prosenttia) kuin nuoret (alle 50 prosenttia). Vastausaktiivisuudesta johtuvia vinoumia on korjattu painokertoimilla (inverse probability weighting -menetelmä) huomioiden sukupuoli, ikä, siviilisääty ja tutkimusalue. Aineisto on kerätty ositetulla otannalla ja tämä otanta-asetelma otettiin analyyseissa huomioon niin sano-

tun complex sample -teknisen valinnan kautta. Analyysit on suoritettu SPSS/PASW-ohjelmistolla.

Lopullisiin monimuuttujamalleihin valittiin muuttujat yksittäistarkasteluiden perusteella. Mikäli kahdenvälinen yhteys selittävän ja selitettävän muuttujan välillä oli tilastollisesti merkitsevä, otettiin muuttuja mukaan varsinaisiin monimuuttujamalleihin. Näin pyrittiin välttämään liian pienet tapausmäärät vakioiduissa malleissa. Tarkasteltavia muuttujia oli 22. Niistä 15 muuttujalla oli yksittäistarkasteluissa yhteys onnellisuuteen. Yksittäistarkasteluissa merkitsevää yhteyttä onnellisuuteen ei ollut sillä, kuinka koulutettu vastaaja on, kuinka paljon hän harrastaa kulttuuria ja liikuntaa, millaiseksi hän arvioi kulttuuripalveluiden tai vapaa-ajanpalveluiden tarpeen, onko perheessä alle kouluikäisiä lapsia, kouluikäisiä lapsia tai nuoria. Näitä muuttujia ei siksi käsitellä tässä artikkelissa lainkaan.

Edellisten lisäksi tehtiin vielä lisäanalyysia kahden muuttujan eli tulojen ja hyvinvointipalveluiden riittävyuden osalta koska ne olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä yksittäistarkasteluissa mutta eivät enää vakioiduissa malleissa. Ratkaisun avulla tarkastelimme, mitkä tekijät poistavat yhteistarkasteluissa näiden kahden muuttujan itsenäisen vaikutuksen onnellisuuden selittämisessä. Näiden analyysin tulokset raportoidaan vain tekstissä.

Selittävät muuttujat

Valitsimme selittävät muuttujat aiemman onnellisuutta tarkastelevan tutkimuksen perusteella. Muuttujat pystytään jakamaan Freyn ja Stutzerin (2002) ulottu-

vuuksiin hieman soveltaen (ks. Liitetaulukko 1.) Näin jaamme onnellisuuden selitystekijät viiteen ulottuvuuteen: 1) persoonallisuustekijät, 2) sosiodemografiset tekijät, 3) sosioekonomiset tekijät, 4) lähiyhteisöön ja elämänvalintoihin liittyvät tekijät ja 5) institutionaaliset tekijät. Sosioekonomiset tekijät -ulottuvuus on Freyn ja Stutzerin luokittelussa nimetty talousulottuvuudeksi ja lähiyhteisöön liittyvät tekijät taas konteksti- ja tilannekohtaiseksi ulottuvuudeksi. Tässä artikkelissa ulottuvuuksien nimiä on muokattu paremmin vastaamaan niitä kuvaavia muuttujia.

Emme mittaa persoonallisuuteen liittyviä tekijöitä suoraan. Näin on toimittu valtaosassa aiempaa sosiaalitytieteellistä tutkimusta (esim. Leyden ym. 2011). Toki persoonallisuuteen liittyviä piirteitä mitataan epäsuorasti muuttujan ”annettu lähimmäisenrakkaus” kohdalla. Muuttujan avulla pystytään osin kuvaamaan, kuinka ulospäin suuntautunut/aktiivinen persoonallisuus vastaajalla on. Sosiodemografisista muuttujista otimme mukaan sukupuolen, iän ja siviilisäädyn. Ikä on jaoteltu neljään ryhmään: alle 35-vuotiaat, 35–49-vuotiaat, 50–63-vuotiaat ja yli 64-vuotiaat. Siviilisäädyn osalta vastaajat jaoteltiin kahteen ryhmään: onko avioliitossa/avoliitossa/rekisteröityneessä parisuhteessa vai ei.

Sosioekonomisia tekijöitä kuvaavia muuttujia on kaksi. Ensimmäinen mitaamme tulojen merkitystä tarkastelemalla, kuinka riittäväksi vastaaja kokee kotitaloutensa tulot suhteessa menojensa kattamiseen. Muuttuja jaettiin kahteen luokkaan: ensimmäinen luokka on hankalaa tai melko hankalaa sekä toinen luokka helppoa tai melko helppoa. Lisäksi tarkastelemme vastaajan työllisyys-

tilannetta. Muuttuja jaetaan kahteen: työssä tai työtön. Työssä oleviin kuuluvat palkkatyössä olevat opiskelijat, vuoroteltuvapaalla olevat, sairauslomalla olevat työsuhteen omaavat, koti-isät ja äidit sekä lomautetut. Työmarkkina-asemaa emme tarkastele tarkemmin esimerkiksi työttömyyden keston mukaan, koska pitkäaikaistyöttömiä on vastaajina liian vähän.

Lähiyhteisö ja elämänvalinnat -ulottuvuuteen kuuluvia muuttujia on yhteensä viisi. Ensimmäinen turvallisuutta mittaamme kysymällä, esiintyykö ilkeävaltaa, rikollisuutta tai sen uhkaa. Muuttujan jaotimme niin, että ei esiinny tai ei haittaa vastanneet muodostavat yhden luokan ja esiintyy jonkin verran tai haittaa paljon muodostavat toisen luokan. Vastausvaihtoehdot ovat kyllä tai ei.

Aiemmassa tutkimuksessa on käytetty ns. rakkaus-muuttujaa (Mustonen 2012). Käyttämämme rakkaus-muuttuja on erilainen kuin Mustosen artikkelissa. Selittävinä muuttujina käytämme annettua ja saatua lähimmäisenrakkautta. Muuttujien sisällöstä kerromme tarkemmin tutkimusasetelmaluvussa. Saatua lähimmäisenrakkaus-muuttuja muodostuu kysymyksen ”kenen voitte uskoa välittävän teistä tapahtuipa teille mitä tahansa” kuudesta eri vaihtoehdoista. Vaihtoehdot olivat: puoliso/kumppani, joku muu lähiomainen, läheinen ystävä, läheinen työtoveri, läheinen naapuri, joku muu läheinen. Vastausvaihtoehto oli kyllä tai ei. Näin maksimimäärä pisteitä on 12 ja minimi 6. Muuttujan keskiarvo on 8,1 ja mediaani 8. Muuttuja jaettiin sisällön, keskilukujen ja jakauman mukaan kolmeen osaan: vähän saatua lähimmäisenrakkautta (6–8), kohtalaisesti saatua

lähimmäisenrakkautta (8–9) ja paljon saatua lähimmäisenrakkautta (10–12).

Annettu lähimmäisenrakkaus-muuttuja muodostuu kysymyksen ”auttanut viimeisen 12 kuukauden aikana” neljästä vaihtoehdosta: omia tai puolison vanhempia, omia tai puolison isovanhempia, lapsia tai lapsenlapsia, muita henkilöitä. Vastausvaihtoehdona kuhunkin kysymykseen olivat: en kertaakaan, kerran tai muutaman kerran vuodessa, kerran tai pari kuukaudessa, kerran tai pari viikossa, joka päivä tai useimpina päivinä. Näin minimi pistemäärä on 4 ja maksimi 20. Keskiarvo muuttujalle on 7,5 ja mediaani 7. Muuttuja jaettiin kolmeen: vähän annettua lähimmäisenrakkautta (4–5), kohtalaisesti annettua lähimmäisenrakkautta (6–9) ja paljon annettua lähimmäisenrakkautta (10–20).

Työtyytyväisyys-muuttujan jaoinme kolmeen osaan: tyytyväinen, ei tyytyväinen eikä tyytymätön, tyytymätön. Viimeinen muuttuja mittaa vastaajan terveydentilaa. Tämänkin muuttujan jaoinme kolmeen osaan: hyvä, keskitasoinen tai huono terveydentila.

Viimeinen ulottuvuus käsittää instituutionaaliset tekijät. Luottamusta eri instituutioihin mittasimme kymmenestä vaihtoehdosta muodostuvalla muuttujalla. Kussakin kysymme kuinka paljon luottaa seuraaviin tahoihin (asteikko 1–5): julkiseen terveydenhuoltoon, julkiseen sosiaalihuoltoon, oikeuslaitokseen, eduskuntaan, poliisiin, paikallisiin tiedotusvälineisiin, kuntansa päätöksentekoon, kuntayhtymän/maakuntahallinnon päätöksentekoon tai EU:n päätöksentekoon. Maksimipistemäärä on 50 ja minimi kymmenen (jos vastaaja oli vastannut kaikkiin kysymyksiin). Muuttujan keskiarvo on 30,3 ja mediaani 31. Luottamus

summamuuttuja jaetaan kolmeen: vähän luottavaiset (10–26), kohtalaisesti luottavat (27–33) ja paljon luottavat (34–50) turkulaiset. Sosiaalisen pääoman osallistuvuus ulottuvuutta mittasimme kysymällä vastaajilta, osallistuvatko he jonkin järjestön tai yhteisön toimintaan.

Lisäksi tarkastelemme, minkälainen on hyvinvointipalveluiden tarve. Hyvinvointipalvelut muodostuvat seuraavista kahdeksasta yksittäismuuttujasta: terveyskeskuslääkärin vastaanotto, sairaanhoitajan vastaanotto terveyskeskuksessa, hammashoito, fysioterapia, työterveyshuolto, mielenterveyspalvelut, sosiaalityöntekijän vastaanotto ja toimeentulotuki. Palvelut ovat sellaisia, joita valtaosa kansalaisista voi periaatteessa käyttää, toki työterveyshuolto on suunnattu vain työssä käyville. Muuttuja jaettiin kahteen osaan: vastaaja ei ole käyttänyt palvelua tai palvelu on ollut riittävää sekä toiseksi palvelu on ollut riittämätöntä. Muuttujan minimiarvo on seitsemän ja maksimi 14. Kaikkien vastausten keskiarvo on 8,6 ja mediaani 8. Näin ollen arvot kahdeksan ja yhdeksän muodostavat ensimmäisen luokan: palvelutarvetta ei ole tai se on riittävää ja loput arvot toisen luokan palveluntarve riittämätöntä. Julkisen liikenneverkon riittävyttä tarkastelimme kaksiluokkaisella kysymyksellä siitä, ovatko julkiset liikenneyhteydet huonot. Lisäksi tarkastelimme palvelujärjestelmän yhteyttä onnellisuuteen vielä siten, että kokeeko vastaaja etäisyydet palveluihin liian pitkiksi. Muuttujat oli tarkoituksenmukaista ottaa mukaan, koska Turun eri asuinalueet ovat keskenään hyvinkin eri tyyppisiä palveluverkostoltaan ja liikenneyhteyksiltään.

Liitetaulukossa 1 on selittävien muuttujien jakaumat. Turkulaisten osalta ko-

rostuu heikko luottamus paikallisiin päätöksentekijöihin (ei erikseen taulukossa). Peräti 16,2 prosenttia turkulaisista ei luota lainkaan kuntansa päätöksentekoon, kun vastaava luku koko maassa on 9 prosenttia. Yhdestä viiteen vastausvaihtoehdoista luku yksi tarkoittaa, ettei luota lainkaan. Vaihtoehdon viisi valinta tarkoittaa, että luottaa täysin. Vielä arvon kaksikin on valinnut 33,6 prosenttia turkulaisista kun vastaava luku kaikilla suomalaisilla on 23,7. (Ks. Saarinen 2013.)

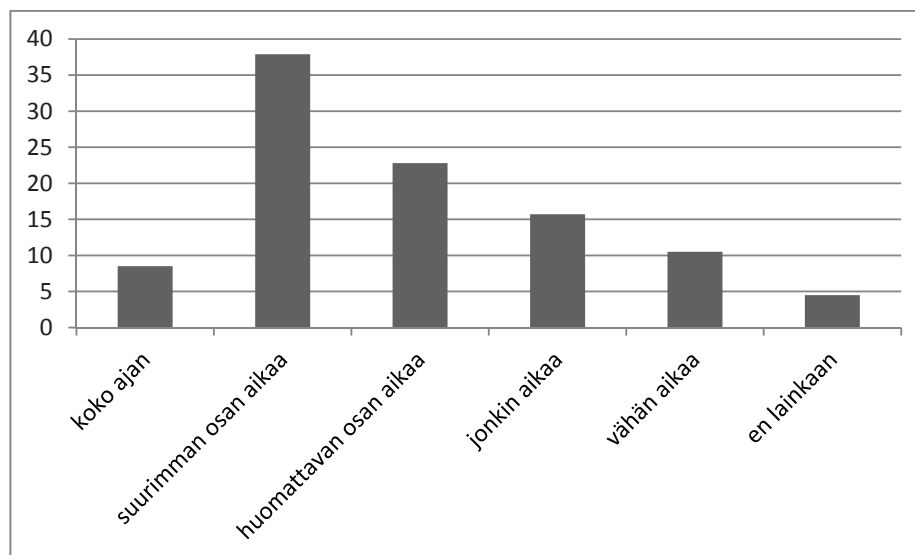
TULOKSET

Kuten aiemminkin on eri kyselyaineistolla tuotu esille (Inkeroinen ym. 2008) turkulaiset ovat onnellisia. Kuviosta 1 käy ilmi, että lähes 70 prosenttia turkulaista ilmoittaa olevansa onnellisia koko ajan, suurimman osan aikaa tai huomattavan osan aikaa.

Kaikista suomalaista 75 prosenttia ilmoittaa olevansa onnellisia (ks. Saarinen 2013). Turkulaiset ovat siis hieman harvemmin onnellisia kuin suomalaiset keskimäärin, mutta ero on suhteellisen pieni. Seuraavaksi tarkastellaan selityksiä turkulaisten onnellisuudelle.

Taulukossa 1 on esitetty onnellisten prosenttiosuudet eri taustamuuttajaluokissa ja taulukossa 2 yksittäisyhteydet. Iän suhteen on nähtävissä niin sanottu U-käyrä (ks. Frey & Stutzer 2002). 35–49-vuotiaat ovat vähiten onnellisia. Parisuhteessa elävät on yksinasuvia onnellisempia. Työttömät ovat hieman vähemmän onnellisia kuin työssä käyvät. Samoin työhönsä tyytyväiset ovat onnellisempia kuin tyytymättömät.

Paljon lähimmäisenrakkautta osakseen saaneet kokevat itsensä myös onnellisemmaksi kuin vähän lähimmäisenrakkautta

Kuvio 1. Kuinka onnelliseksi kokee itsensä, %.

osakseen saaneet. Samoin erityisen onnellisia ovat terveytensä hyväksi kokevat. Hyvinvointipalveluiden suurella tarpeella ja onnellisuudella on negatiivinen yhteys. Mahdollinen selitys tulokselle on, että hyvinvointipalvelut kuten terveydenhuolto ovat välttämättömiä päivittäisen selviytymisen kannalta useille ihmisille. Turussa huono luottamus päätöksentekoon vähentää onnellisuutta. Lisäksi ne turkulaiset, jotka eivät osallistu kolmannen sektorin toimintaan, ovat useammin onnettomia kuin aktiivisesti osallistuvat. Samoin työssä olevat ja tulonsa riittäväksi kokevat tuntevat itsensä onnellisemmaksi kuin työttömät ja tulonsa riittämättömiksi kokevat.

Kaupunkisuunnittelun näkökulmasta mielenkiintoista on hyvien julkisten liikenneyhteyksien ja onnellisuuden välinen positiivinen yhteys. Liian pitkillä matkoilla palveluihin ja onnellisuudella on negatiivinen yhteys. Turussa välimatkat ovat keskimäärin lyhyet useisiin suomalaisiin kuntiin verrattuna, toki julkisen liikenteen kattavuus vaihtelee huomattavasti alueiden kesken.

Malleissa ei erikseen käytetty muuttujaa, joka mittaa minkä tyyppisellä asuinalueella vastaaja asuu. Syynä oli, että havaintomäärät olivat niin pienet maaseudulla. Valtaosa vastaajista asuu keskustassa tai lähiössä/esikaupunkialueella. Toki kärkeita analyyseja on mahdollista silti tehdä. Kun ristiintaulukoimme asuinalueen ja julkisten liikenneyhteyksien riittävyyden keskenään, oli näiden kahden muuttujan keskinäinen yhteys selvä. Keskustassa liikenneyhteyksiin ja palveluiden saatavuuteen oltiin tyytyväisiä ja harvaan asutuilla alueilla tyytymättömiä.

Taulukossa 2 on esitetty vakioidut tulokset onnellisuuden selittämisessä. Vakiointien jälkeen iällä, työmarkkina-asetella, rikollisuudella tai sen uhkalla, annetulla lähimmäisenrakkaudella, tulojen riittävyydellä, hyvinvointipalveluiden tarpeella tai liian pitkillä matkoilla palveluihin ei ole enää yhteyttä onnellisuuteen. Näistä muutaman muuttujan osalta kaivataan lisätarkasteluja. Erikseen analyyseja tehtiin tulojen riittävyyden ja hyvinvointipalveluiden tarpeen osalta koska molemmat muuttujat olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä yksittäistarkasteluissa.

Aiempi tutkimus on tuonut esille, että tuloilla on tiettyyn rajaan asti vaikutusta onnellisuuteen (ks. Frey & Stutzer 2002). Kun turkulaisten osalta tulot vakioidaan muilla selittävillä tekijöillä, sen itsenäinen vaikutus onnellisuuden selittäjänä häviää. Kun lisäsimme yksitellen muuttujia tulojen kanssa malleihin, havaitsimme luottamuksen instituutioihin vakioivan tulojen vaikutuksen (tuloksia ei erikseen taulukossa). Havainnon perusteella voidaan esittää tulkinta, että erityisen vähän onnellisia ovat sellaiset turkulaiset joiden luottamus päätöksentekoon on heikko ja tulot riittämättömät.

Tulojen ohella myös hyvinvointipalveluiden riittävyys oli yksittäistarkasteluissa yhteydessä onnellisuuteen. Yhteys poistui kun hyvinvointipalveluiden yhteys onnellisuuteen vakioitiin muilla tekijöillä. Kun muuttujia lisättiin yksitellen, havaittiin, että hyvinvointipalveluiden ollessa mallissa samaan aikaan työmarkkinatilanteen ja terveydentilan kanssa, ei yhteyttä enää ole (tuloksia ei erikseen taulukossa). Hyvinvointipalveluiden yhteys onnellisuuteen korostuu työttömien ja heikon terveydentilan omaavien turkulaisten kohdalla.

Taulukko 1. Onnellisten osuus eri selittävien muuttujien luokissa,%. S=sosiodemografiset, Sos=sosioekonomiset, Läh=lähiyhteisöön liittyvät, Ins=institutionaaliset

	Turku
<i>Ikä (S)</i>	
Alle 35v	68,7
35-49	65,3
50-63	69,5
64 tai enemmän	73,1
<i>Sukupuoli (S)</i>	
Nainen	70,2
Mies	68,1
<i>Siviilisäätty (S)</i>	
Avio- tai avoliitto	75,6
Yksin asuva	60,2
<i>Kotitalouden tulot (Sos)</i>	
Riittävät	75,8
Ei riittävät	55,6
<i>Työmarkkina-asema (Sos)</i>	
Työssä	70,2
Työtön	60,7
<i>Rikollisuus tai sen uhka (Läh)</i>	
Kyllä	64,0
Ei	70,6
<i>Saatu lähimmäisenrakkaus (Läh)</i>	
Suurta	84,5
Kohtalaista	70,7
Pientä	62,0
<i>Annettu lähimmäisenrakkaus (Läh)</i>	
Suurta	73,4
Kohtalaista	68,7
Pientä	65,9
<i>Työtyytyväisyys (Läh)</i>	
Erittäin tai melko tyytyväinen	75,2
Ei tyytyväinen eikä tyytymätön	59,6
Erittäin tai melko tyytymätön	50,0
<i>Koettu terveys (Läh)</i>	
Hyvä ja melko hyvä	77,2
Keskikertainen	60,2
Huono tai melko huono	42,5
<i>Liian pitkät matkat palveluihin (Ins)</i>	
Ei	70,0
Kyllä	59,5
<i>Huonot julkiset liikenneyhteydet (Ins)</i>	
Ei	70,3
Kyllä	47,1
<i>Luottamus eri instituutioihin (Ins)</i>	
Huono	57,1
Kohtalainen	71,6
Hyvä	79,4
<i>Osallistuuko 3. sektorin toimintaan (Ins)</i>	
Kyllä	75,4
Ei	62,6
<i>Hyvinvointipalveluiden tarve (Ins)</i>	
Riittävä tai ei käytetty	71,0
Riittämätön	59,6

Taulukko 2. Vakioidut yhteydet, binäärinen logistinen regressio, kerroinsuhteet ja tilastolliset merkitsevyydet (* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$). Referenssikategoria ei-onnellinen

	Yksittäisyhteydet	Vakioidut
<i>Ikä (S)</i>		
Alle 35	.808	1.272
35-49	.694**	1.220
50-63	.840	1.829
64 tai enemmän	1.00	1.00
<i>Siviilisäätö (S)</i>		
Avoliitto tai avioliitto	2.055***	2.061***
Yksinasuva	1.00	1.00
<i>Kotitalouden tulot (Sos)</i>		
Ei-riittävät	.401***	.739
Riittävät	1.00	1.00
<i>Työmarkkina-asema (Sos)</i>		
Työssä	1.525*	.633
Työtön	1.00	1.00
<i>Rikollisuus tai sen uhka (Läh)</i>		
Kyllä	.741**	.935
Ei	1.00	1.00
<i>Saatu lähimmäisenrakkaus (Läh)</i>		
Pientä	.300***	.371***
Kohtalaista	.443***	.389***
Suurta	1.00	1.00
<i>Annettu lähimmäisenrakkaus (Läh)</i>		
Pientä	.700*	.716
Kohtalaista	.795	.754
Suurta	1.00	1.00
<i>Työtyytyväisyys (Läh)</i>		
Erittäin tai melko tyytymätön	.328***	.533**
Ei tyytymätön eikä tyytyväinen	.484***	.518**
Erittäin tai melko tyytyväinen	1.00	1.00
<i>Koettu terveys (Läh)</i>		
Huono tai melko huono	.212***	.289***
Keskinkertainen	.434***	.467***
Hyvä tai melko hyvä	1.00	1.00
<i>Luottamus instituutioihin (Ins)</i>		
Huono	.346***	.462**
Kohtalainen	.656**	.748
Hyvä	1.00	1.00
<i>Osallistuuko 3.sektorin toimintaan (Ins)</i>		
Ei	.545***	.666*
Kyllä	1.00	1.00
<i>Hyvinvointipalveluiden tarve (Ins)</i>		
Riittämätön	.497***	.796
Riittävä tai ei käytetty	1.00	1.00
<i>Liian pitkä matka palveluihin (Ins)</i>		
Kyllä	.630**	.950
Ei	1.00	1.00
<i>Huonot julkiset liikenneyhteydet (Ins)</i>		
Kyllä	.375***	.291***
Ei	1.00	1.00

JOHTOPÄÄTÖKSET

Artikkelissa on tutkittu turkulaisten onnellisuuden selitystekijöitä. Onnellinen turkulainen on todennäköisemmin avioliitossa tai avoliitossa asuva, lähimmäisenrakkautta osakseen saava, työhönsä tyytyväinen ja terveytensä hyväksi arvioiva. Lisäksi hänen sosiaalinen pääomansa on korkea, kun mittareina käytetään luottamusta instituutioihin ja osallistumista kolmannen sektorin toimintaan. Samoin onnellinen turkulainen kokee julkiset liikenneyhteydet hyväksi.

Selittävät muuttujat jaettiin tutkimuksessa neljään ulottuvuuteen Freyn ja Stutzerin (2002) tutkimusta apuna käyttäen ja soveltaen: sosiodemografiset tekijät, sosioekonomiset tekijät, lähiyhteisöön ja elämänvalintoihin liittyvät tekijät ja instituutioihin liittyvät tekijät. Tutkimustulosten mukaan kaikista ulottuvuuksista, lukuun ottamatta sosioekonomisia tekijöitä, löytyy onnellisuutta selittäviä muuttujia. Tulos kertoo siitä, että onnellisuus muodostuu aina useasta eri tekijästä. Sosioekonomiset tekijät ovat toki yhteydessä onnellisuuteen, mutta vaikutus häviää, kun otetaan huomioon muut muuttujat kuten terveys. Lisäksi työttömyyden vaikutuksen poistumiselle vakiointien jälkeen lienee syynä se, että työttömiä käsiteltiin yhtenä ryhmänä eikä vastaajia eroteltu työttömyyden keston perusteella. Pitkäaikaistyöttömiä oli aineistossa sen verran vähän, että erottelu olisi tehnyt malleista tilastollisesti heikompia. Kuitenkin ristiintaulukoinnit onnellisuuden ja työttömyyden keston välillä kertovat, että juuri pitkäaikaistyöttömät ovat onnettomampia kuin lyhyemmän aikaa työttömänä olleet. Työttömyyden pitkittyessä (erityisesti ansiosidonnaisen työttömyysturvan

päätyessä) tulojen määrä laskee ja tällä on vaikutuksensa onnellisuuteen (vrt. Böckerman & Ilmakunnas 2006, 162). Tulojen riittävyydellä taas ei ollut yhteyttä onnellisuuteen kun se vakioitiin luottamuksella päätöksentekoon. Vähiten onnelliset turkulaiset ovat niitä, joiden luottamus päätöksentekoon on heikko ja jotka kokevat tulonsa riittämättömiksi.

Ei sinänsä ole yllättävää, että terveys ja sosiaalinen pääoma selittävät erityisen hyvin turkulaisten onnellisuutta. Aiempi tutkimus on korostanut, kuinka läheisyysuhteet ja terveys ovat merkittävimpiä onnellisuuden lähteitä (kokoavasti Post 2005; myös Dittmann & Goebel 2010). Perinteiset sosiodemografisen ulottuvuuden muuttujat eli ikä, koulutus ja sukupuoli eivät nousseet erityisen olennaiseksi tekijöiksi onnellisuutta selitettäessä. Näin on ollut myös valtaosassa aiempaa onnellisuustutkimusta (esim. Helliwell ym. 2012). Toisaalta tämän tutkimuksen tulokset tukevat aiempia tutkimuksia juuri siinä, että parisuhteessa elävät ja yhdessä jonkun toisen kanssa asuvat ovat yksineläviä onnellisempia riippumatta koulutuksesta, iästä tai sukupuolesta (Helliwell ym. 2012). Turussa yksinasuvia on suhteellisesti koko maata selvästi enemmän. Tällöin parisuhde ei ole yhtä vahva normi kuin kunnissa missä yksinasuvien osuus on pienempi. Tästäkin huolimatta parisuhteella on merkittävä yhteys onnellisuuteen myös Turussa.

Niin sanottujen perinteisten muuttujien lisäksi artikkelissa on käytetty uusia sovelluksia tietyistä muuttujista. Näin artikkelissa yritetään kehittää hieman onnellisuustutkimuksen teoriataustaa. Niin sanotuista uusista muuttujista vain saatu lähimmäisenrakkautta selitti onnellisuus-

den vaihtelua kaikilla kolmella alueella. Tulos siitä, että annettu lähimmäisenrakkautta ei vaikuta onnellisuuteen, mutta saatu lähimmäisenrakkautta vaikuttaa, on hivenen yllättävä. Aiemmassa tutkimuksessa on ajateltu, että juuri annettu apu lähimmäisille lisää yksilön hyvinvointia enemmän kuin saatu apu (esim. Schwartz ym. 2003).

Tämän artikkelin perusteella niin sanotut institutionaaliset tekijät eivät nouse millään tavalla poikkeuksellisen merkittäviksi onnellisuutta selittäviksi tekijöiksi. Hyvinvointipalveluilla ja onnellisuudella ei ole yhteyttä, kun malleihin otetaan mukaan samaan aikaan vastaajan työmarkkina-asema ja koettu terveys. Voidaan esittää tulkinta, että kaikkein heikoimmassa tilassa olevien onnellisuutta pystyttäisiin lisäämään parantamalla palvelujärjestelmää, erityisesti hyvinvointipalveluiden osalta.

Institutionaalisista tekijöistä riittävillä julkisilla liikenneyhteyksillä ja onnellisuudella oli selvin yhteys. Myös aikaisempi kansainvälinen tutkimus on korostanut paikallisen infrastruktuurin kuten julkisten liikenneyhteyksien riittävyyden merkitystä onnellisuudelle (Dittmann & Goebel 2010). Jatkossa olisikin mielenkiintoista tutkia, löytyykö onnellisuuden ja liikenneyhteyksien väliltä heikompi yhteys niistä maaseutumaisista kunnista, joissa julkisten liikenneyhteyksien tarjonta on ylipäätään pienempää.

Isommissa kaupungeissa infrastruktuuri ja elämisen ehdot ovat eri tyyppiset kuin pienissä kunnissa ja kaupungeissa. Turkulaisten onnellisuuden selitystekijät ovatkin luultavammin valtaosin samoja kuin muissa vastaavissa isoissa maakuntien keskuskaupungeissa. Jatkossa olisi-

kin syytä tutkia paitsi muita suurempia suomalaisia kaupunkeja niin erityisesti, miten eri tekijät selittävät onnellisuutta maaseudulla tai kaupunkialueilla. Aiemmassa tutkimuksessa kun on toki selvitetty suomalaisten onnellisuuden selitystekijöitä (Saarinen 2013), muttei tutkittu tarkemmin maaseudun ja kaupunkien välisiä eroja selitystekijöissä.

Turkulaisten ja keskimääräisen suomalaisen osalta onnellisuutta selittävät tekijät eivät vaihdelleet voimakkaasti. Erona oli lähinnä se, että turkulaisten onnellisuutta selittivät osallistuminen kolmannen sektorin toimintaan, luottamus päätöksentekoon ja korkea työtyytyväisyys. Nämä eivät nousseet selittäviksi tekijöiksi koko Suomessa. (Saarinen 2013.) Mielenkiintoinen tulos oli, että juuri Turussa luottamus instituutioihin oli yhteydessä onnellisuuteen. Itse asiassa turkulaisten luottamus eri instituutioihin eroaa muun maan keskimääräisestä siinä mielessä, että kunnan asukkaat eivät luota paikalliseen päätöksentekoon (vrt. Saarinen 2013). Maailmanlaajuisessa onnellisuusvertailussa (Helliwell ym. 2012) havaittiin korruption puuttumisen lisäävän onnellisuutta. Suomessa ja länsimaissa on yleisesti vähemmän korruptiota kuin kehittyvissä maissa. Kuitenkin sama logiikka onnellisuuden ja luottamuksen väliltä on mahdollista löytää myös kehittyneistä maista ja niiden alueilta.

Tärkeä keino lisätä turkulaisten onnellisuutta olisikin pyrkiä parantamaan kansalaisten luottamusta paikalliseen päätöksentekoon. Yhtenä kokeilemisen arvoisena vaihtoehtona saattaisi olla vuoden 2012 kuntavaaleissakin esillä ollut ajatus kaupunginosavaltuustojen perustamisesta. Niiden kautta kuntalaisia pyrittäisiin saamaan tietyin osin lähem-

mäs päätöksentekoa ja päätöksentekijöitä. Samalla voitaisiin lisätä luottamusta päätöksentekoon sekä sitä kautta onnellisuutta. Toinen keino voisi olla kansanäänestysten säännöllinen käyttö poliittisessa päätöksenteossa, kun kyseessä on selvästi kaikkien kuntalaisten elämään vaikuttava hanke.

Lopuksi on vielä syytä mainita, että artikkelissa ei ole varsinaisesti pyritty selvittämään kausaliteetin suuntaa. Toisin sanoen emme esimerkiksi tiedä varmasti, tuottaako onnellisuus terveyttä vai terveys onnellisuutta. Luultavasti kyse on aiemman tutkimuksen mukaan molemminpuolisesta prosessista (Kinnunen ym. 2011). Muiden muuttujien ja onnellisuuden kausaliteettia ei ole aiemmassa tutkimuksessa selvitetty. Kausaliteetin suunta lienee myös muiden, paitsi sosiodemografisten, tässä artikkelissa olleiden muuttujien osalta molemminpuolinen (myös Helliwell ym. 2012, 9). Esimerkiksi osallistuminen kolmannen sektorin toimintaan varmasti tuottaa onnellisuutta, mutta toisaalta onnelliset ihmiset myös luultavammin osallistuvat kolmannen sektorin toimintaan ja ovat aktiivisempia kansalaisia. Aiemmat tutkimukset ovatkin tuoneet esille eri yhteyksissä kuinka onnellisuus muodostuu eräänlaisena sivutuotteena sellaisesta elämäntyylistä, jossa otetaan huomioon muut ja toimitaan aktiivisesti ja usein jopa epäitsekkäästi yhteiskunnan eri yhteisöissä (esim. Martin 2008). Itse asiassa useiden populaarien elämäntapaoppaiden (esim. Lundberg & Töytäri 2011) viesti siitä, että onnellisuus voidaan saavuttaa suoritteiden kuten työelämässä etenemisen kautta, ei ainakaan akateemisen tieteelliseen päättelyyn perustuvan onnellisuustutkimuksen tulkintojen perusteella pidä paikkaansa.

VIITTEET

¹ Jossain 1990-luvuilla tehdyissä tutkimuksissa erottelu tehtiin selvemmin. Esimerkiksi Sakari Kainulainen (1998) erottelee käsitteet tutkimuksessaan. Kainulaisen mukaan subjektiivinen hyvinvointi koostuu kahdesta komponentista eli elämäntyytyväisyydestä ja onnellisuudesta.

² Eri sosiaalista pääomaa mittaavissa tutkimuksissa on käytetty hieman eri muuttujia mittareina. Kääriäisen ja Lehtosen (2006) kansainvälisessä vertailussa oli neljä ulottuvuutta: sosiaaliset suhteet, osallistuminen eri yhteisöjen toimintaan, annettu sosiaalinen tuki ja yleistetty luottamus. Kutakin ulottuvuutta mittasi usea muuttuja. Kankaan (2013) siirtolaisten onnellisuutta selvittäneessä tutkimuksessa sosiaalista pääomaa mitattiin kahdella ulottuvuudella. Ensimmäinen ulottuvuus koostui kolmesta muuttujasta ja se mittasi yksilöllistä luottamusta. Toinen ulottuvuus mittasi institutionaalista luottamusta.

³ Tosin kausaliteetin suunta ei ole aivan selvä. Esimerkiksi Kinnusen ym. (2011) analyysissä löydös oli, että koetulla onnellisuudella on selvä vaikutus koettuun terveyteen. Kuitenkaan koetulla terveydellä ei ollut merkittävää vaikutusta onnellisuuteen.

⁴ Eri sosiaalista pääomaa mittaavissa tutkimuksissa on käytetty hieman eri muuttujia mittareina. Kääriäisen ja Lehtosen (2006) kansainvälisessä vertailussa oli neljä ulottuvuutta: sosiaaliset suhteet, osallistuminen eri yhteisöjen toimintaan, annettu sosiaalinen tuki ja yleistetty luottamus. Kutakin ulottuvuutta mittasi usea muuttuja. Kankaan (2013) siirtolaisten onnellisuutta selvittäneessä tutkimuksessa sosiaalista pääomaa mitattiin kahdella ulottuvuudella. Ensimmäinen ulottuvuus koostui kolmesta muuttujasta ja se mittasi yksilöllistä luottamusta. Toinen ulottuvuus mittasi institutionaalista luottamusta.

⁵ Tosin kausaliteetin suunta ei ole aivan selvä. Esimerkiksi Kinnusen ym. (2011) analyysissä löydös oli, että koetulla on-

nellisuudella on selvä vaikutus koettuun terveyteen. Kuitenkaan koetulla terveydellä ei ollut merkitsevää vaikutusta onnellisuuteen.

KIRJALLISUUS

- Baird, Brendan M. & Lucas, Richard E. & Donnellan, Brent M. (2010) Life satisfaction Across the Lifespan: Findings from two nationally representative panel studies. *Social Indicator Research* 99 (2), 183–203.
- Bjornskov, Christian (2006) The Multiple facets of social capital. *European Journal of Political Economy* 22 (1), 22–40.
- Böckerman, Petri & Ilmakunnas, Pekka (2006) Elusive effects of unemployment on happiness. *Social Indicators Research* 79 (1), 159–169.
- Coleman, James S. (1988) Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology* 94 (supplement), 95–120.
- Cornelisse-Vermaat, Judith & Antonides, Gerrit & Van Ophem, Johan A.C. & Van Den Brink Maassen, Henriette (2006) Body mass index, perceived health, and happiness: their determinants and structural relationships. *Social Indicators Research* 79 (1), 143–158.
- Delamothe, Tony (2005) Happiness. *British Medical Journal* 331 (7531), 1489–1490.
- Dittman, Joerg & Goebel, Jan (2010) Your House, Your Car, Your Education: The Socioeconomic Situation of the Neighborhood and its Impact on Life Satisfaction in Germany. *Social Indicator Research* 96 (3), 497–513.
- Frey, Bruno & Stutzer, Alois (2002) *Happiness and Economics*. California: Princeton University Press.
- Greve, Bent (2011) Happiness and social policy in Denmark. Teoksessa Bent Greve (toim.) *Happiness and social policy in Europe*. Northampton: Edward Elgar, 136–144.
- Helliwell, John & Layard, Richard & Sachs, Jeffrey (2012) *World happiness report*. Columbia: The Earth Institute, Columbia University.
- Hirvonen, Tatu & Mangeloja, Esa (2005) *You will find a fortune, but not the fortune you seek – on income and happiness*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Inkeroinen, Hanna & Rasinkangas, Jarkko & Kyheröinen, Hanna (2008) *Miten hyvin Turku voi? Turkulaisten hyvinvoinnin muutossuuntia 1995–2008*. Turku: Turun kaupungin sosiaalikeskus.
- Kainulainen, Sakari (1998) *Elämäntapahtumat ja elämään tyytyväisyys eri sosiaaliluokissa*. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Kangas, Olli (2010) *Olemmeko maailman onnettomin kansa? Empiirinen tutkimus ei tue väitettä suomalaisten synkkyydestä*. *Sosiaalivakuutus* 1, 31–32.
- Kangas, Olli (2013) *Somewhere over the High Seas there is a land of my dreams – Happiness and Life Satisfaction among Immigrants in Europe*. Artikkelikäsikirjoitus.
- Kinnunen, Kirsi & Virtanen, Pekka & Valtonen, Hannu (2011) *Koettu onnellisuus ja koettu terveys. Sairaus ei tee onnettomaksi, mutta onneton ei pysy terveenäkään*. *Yhteiskuntapolitiikka* 76 (4), 387–396.
- Kääriäinen, Juha & Lehtonen, Heikki (2006) *The variety of social capital in welfare state regimes – a comparative study of 21 countries*. *European societies* 8 (1), 27–57.
- Lane, Robert (2000) *The loss of happiness in market democracies*. New Haven and London: Yale University Press.
- Leung, Ambrose & Kier, Cheryl & Fung, Tak & Fung, Linda & Sproule, Robert (2011) *Searching for Happiness: The Importance of Social Capital*. *Journal of Happiness Studies* 12 (3), 443–462.
- Leyden, Kevin M & Goldberg, Abraham & Michelbach, Philip (2011) *Understanding the Pursuit of Happiness in Ten Major Cities*. *Urban Affairs Review* 47 (69), 861–888.
- Lundberg, Tom & Töytäri, Juhani (2011) *Onnistujan pikkujättiläinen*. Helsinki: Positiivarit.
- Martikainen, Liisa (2009) *The many fa-*

- ces of life satisfaction among Finnish young adults. *Journal of Happiness Studies* 10 (6), 721–737.
- Martin, Mike W (2008) Paradox of happiness. *Journal of happiness studies* 9 (1), 171–184.
- Mustonen, Pekka (2012) Determinants behind the happiness of residents in the Helsinki metropolitan area. *Research on Finnish Society* 5 (1), 29–38.
- Nes, Bang Ranghild (2009) Happiness in behavior genetics: findings and implications. *Journal of Happiness Studies* 11 (3), 369–381.
- Ojanen, Markku (2006) *Onnellisuus*. Helsinki: WSOY.
- Paldam, Martin (2000) Social Capital: One or Many? Definition and Measurement. *Journal of Economic Surveys* 14 (5), 629–653.
- Post, Stephen G. (2005) Altruism, Happiness, and Health: It's Good to Be Good. *International Journal of Behavioral Medicine* 12 (2), 66–77.
- Realo, Anu & Dobewall, Henrik (2011) Does life satisfaction change with age? A comparison of Estonia, Finland, Latvia, and Sweden. *Journal of research in Personality* 45 (3), 297–308.
- Rothstein, Bo (2010) Happiness and the welfare state. *Social Research* 77 (2), 441–468.
- Saari, Juho (2011) Johdanto. Teoksessa Juho Saari (toim.) *Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta*. Helsinki: Gaudeamus, 9–29.
- Saari, Juho (2012) *Onnellisuuspolitiikka. Kohti sosiaalisesti kestävää Suomea*. Helsinki: Kalevi Sorsa -säätiö.
- Saarinen, Arttu (2013) *Suomalaisten onnellisuuden selitystekijät*. Käsikirjoitus.
- Schwartz, Carolyn & Meisenhelder, Janice Bell & Ma, Yunsheng & Reed, George (2003) Altruistic social interest behaviors are associated with better mental health. *Psychosomatic Medicine* 65 (5), 778–785.
- Sirovátka, Tomáš & Saxonberg, Steven (2010) Life satisfaction and happiness in the Czech Republic. Teoksessa Bent Greve (toim.) *Life satisfaction and happiness in the Czech Republic*. Cheltenham: Edward Elgar, 11–30.
- Torvi, Kai & Kiljunen, Pentti (2005) *Onnellisuuden vaikea yhtälö. EVA: kansallinen arvo- ja asennetutkimus*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Turun kaupunki (2012) *Muutoksen suunnat -ajankohtaiskatsaus 4/2012*. <http://www.turku.fi/Public/download.spx?ID=166819&GUID={2B76DD06-ADB6-435C-B467-BB879C5F0EB0}>. Luettu 22.3.2013.
- Veenhoven, Ruut (2000) Well-being in the welfare state: Level not higher, distribution not more equitable. *Journal of Comparative Policy Analysis* 1 (2), 91–125.
- Veenhoven, Ruut (2004) Happiness as an aim in public policy: The greatest happiness principle. Teoksessa P. Alex. Linley & Stephen Joseph (toim.) *Positive psychology in practice*. New York: Wiley, 658–678.
- Verkuyten, Maykel (2008) Life satisfaction among ethnic minorities: the role of discrimination and group identification. *Social Indicator Research* 89 (3), 391–404.

Liitetaulukko 1. Selittävien muuttujien jakaumat, %. S=sosiodemografiset, Sos=sosioekonomiset, Läh=lähiyhteisöön ja elämänvalintoihin liittyvät, Ins=institutionaaliset

	Turku
<i>Ikä (S)</i>	
Alle 35v	34,0 (1446)
35-49	19,4 (825)
50-63	23,1 (982)
64 tai enemmän	23,4 (996)
<i>Sukupuoli (S)</i>	
Nainen	50,5 (2146)
Mies	49,5 (2104)
<i>Siviilisäätö (S)</i>	
Avoliitto tai avoliitto	57,2 (2429)
Yksin asuva	42,8 (1821)
<i>Kotitalouden tulot (Sos)</i>	
Riittävät	65,9 (2722)
Ei riittävät	34,1 (1409)
<i>Työmarkkina-asema (Sos)</i>	
Työssä	88,0 (2441)
Työtön	12,0 (332)
<i>Rikollisuus tai sen uhka (Läh)</i>	
Kyllä	21,6 (872)
Ei	78,4 (3158)
<i>Saatu lähimmäisenrakkaus (Läh)</i>	
Suurta	9,9 (421)
Kohtalaista	55,0 (2337)
Pientä	35,1 (1491)
<i>Annettu lähimmäisenrakkaus (Läh)</i>	
Suurta	15,8 (496)
Kohtalaista	45,6 (1429)
Pientä	38,6 (1212)
<i>Työtyytyväisyys (Läh)</i>	
Erittäin tai melko tyytyväinen	69,1 (2534)
Ei tyytyväinen eikä tyytymätön	19,2 (703)
Erittäin tai melko tyytymätön	11,7 (430)
<i>Koettu terveys (Läh)</i>	
Hyvä ja melko hyvä	62,2 (2592)
Keskikertainen	26,6 (1109)
Huono tai melko huono	11,2 (469)
<i>Liian pitkät matkat palveluihin (Ins)</i>	
Ei	92,1 (3753)
Kyllä	7,9 (320)
<i>Huonot julkiset liikenneyhdydet (Ins)</i>	
Ei	90,2 (3850)
Kyllä	9,8 (207)
<i>Luottamus eri instituutioihin (Ins)</i>	
Huono	29,0 (1104)
Kohtalainen	40,5 (1543)
Hyvä	30,5 (1161)
<i>Osallistuuko 3. sektorin toimintaan (Ins)</i>	
Kyllä	51,1 (2089)
Ei	48,9 (2006)
<i>Hyvinvointipalveluiden tarve (Ins)</i>	
Riittävä tai ei käytetty	86,2 (3011)
Riittämätön	13,8 (483)